

HUGO CLAUS ONTVING ONZE VERSLAGGEVER
H. DE MARI IN ZIJN „PALEIS”. HIJ ZEGT:

*„Een kunstenaar moet alle
mogelijke middelen gebruiken*

*om zijn
gedachten
uit te
beelden”*

door Henk de Mari

HUGO CLAUS (39), net veroordeeld tot vier maanden celstraf omdat hij drie naakte mannen over een toneel heeft laten lopen, zit in zijn paleiszaal. Hij drinkt vijf glaasjes whisky en rookt de ene sigaret na de andere. Als de roodbonte koeien van de buurman voor het raam welterusten komen zwaaien, trekt hij zijn schoenen uit. Hij moet hartelijk lachen en zegt: „Als het nou één maand was geweest! In één maand maak ik net een gedichtenbundel, als het een dunne mag zijn”.

Zijn paleis: de droom van elke aankomende dichter die vol wil houden. Een tweehonderd jaar oude boerderij, gerestaureerd en van alle gemakken voorzien, zoals dat in kringen van de sanitairhandel heet. Daarbij een Volvo Amazone in de stallen, een zeer meelevende vrouw in een stoel klaar voor de start om telefoontjes aan te nemen en zoon Thomas (4) in bed, „misschien dromend van het enge verhaal van Christus' kruisdood, dat de juffrouw op school hem kortgeleden bloedig heeft opgediend.”

„Hij heet Thomas”, zegt Hugo Claus, „omdat ik van hem een „ongelovige” Thomas wil maken, een man, die niets voor zoete koek slikt. Maar zover ben ik nog niet.”

De vloer van de paleiszaal is van bruin marmer, er zijn zwartleren bankstellen en er is

een kolossale open haard, een eeuwenoud hulpmiddel ter verkrijging van inspiratie.

Zo'n fijn proces

Het is rumoerig in huize Claus. De telefoon houdt niet op. Journalisten vragen hoe laat het is en het is héél duidelijk, dat de rechtbank in Brugge ook de Belgische kunstenaars en kunstmakers wakker heeft geschud. In de loop van de avond komt vast te staan dat „België” iets áán en vóór Claus wil gaan doen. Daar zal wel een protest uit voortkomen.

„En dan moet je weten”, zegt Claus' vrouw, „dat die zogenaamde kunstbroeders link werden, toen ze hoorden, dat Hugo zo'n fijn proces kreeg. Had je weer publiciteit nodig? vroegen ze in koor, reeds lang voordat de zaak van de drie naakte mannen voorkwam”.

Het proces, dat in Nederland goed was geweest voor een overvolle bak, bracht in Brugge maar drie vrienden van Hugo Claus op de publieke tribune. Ton Lutz was erbij, maar dat deed de rechter niets. Voordat hij aan de naakte mannen begon, had hij zelfs nooit van Hugo Claus gehoord.

De Belgische kunstbroeders bleven uit tijd weg. Wel belden er een paar na de zitting via de draadtelefoon. Met de verontschuldigungen, waarom zij niet gekomen waren. Het bleken alom vertrouwde redenen. De een had een koe gekocht, de ander was dronken geweest en een derde had geen reisgeld en moest dientengevolge eerst op zijn beurs wachten. „Fijne kunstbroeders”, zegt Hugo. „Al een jaar protesteren zij.

En als er dan werkelijk eens iets te doen is, blijven ze slaapjes doen.”

Anti-censuur

Volgens Claus protesteren de kunstbroeders gewoonlijk aldus:

„Een aantal auteurs gaat in een zaaltje achter een tafel zitten. Zij dragen baarden en kijken ernstig.

Ze zeggen: dit is de anti-censuur en dan vertellen zo'n dertig mensen achtereenvolgend dertig andere mensen die al ze vinden dat iets niet mag aan weten waarom dat niet mag. Zo nu en dan is er een die stoute taal verkoopt over de koning

en over nog op te richten standbeelden. Daarna gaat iedereen tevreden en zielsgelukkig naar huis.”

Maar nu is het échte medeleven er dan wél. Na elk glas whisky moet Hugo Claus het zware lijf optillen om de telefoon van zijn vrouw over te nemen. Hij hoort met genoegen hoe ontsteld plotseling iedereen is, maar als het opstaan hem gaat vervelen, zegt hij: „Nou, laat ze morgen maar terug bel-len.”

Het nieuws van Claus' veroordeling heeft zelfs de nieuwsuitzending op de televisie gehaald. Een karakteristiek heer met een snor besluit zijn boodschap: „De auteur heeft volgens het gerecht een aanslag gepleegd op de goede zeden.”

„Onzin”, zegt Claus. „Er waren geen goede zeden in de zaal, of tenminste er waren geen mensen in de zaal die in hun goede zeden werden gekwetst.”

De procureur des konings, op wiens matje Claus moest verschijnen, heeft inderdaad niet één gekwetste als getuige kunnen oproepen. Mager resultaat van vier maanden speurwerk: één gekwetste als getuige kun-was in staat te vertellen, dat hij zélf van een toneelknecht gehoord had dán....

Claus' drie naakte mannen

dreigingen met hel en verdorpenis, eeuwenlang via papie-pels en schoolboekjes ingege-ven als beloning voor wereldse pretjes. „Masscheren” is een be-werking — heel erg vrij — van de middeleeuwse legende Mari-ken van Nimweghen.

De arme Mariken werd door de duivel zelf verleid en zij kreeg na het — even later — aanschouwen van een vroom wagenspel — oud toneelge-bruik — zoveel berouw dat zij ijlings en voorgeod het klooster invluchtte.

Alle middelen

Claus wilde met „Massche-ren” de Belgen laten zien, dat het ook anders kan.

Hij liet Mariken niet door de duivel, maar door een schone jongeling verleiden en deed haar ruzie zoeken met de wa-gespelers. Claus' Mariken joeg hen allen op de vlucht, rekende aldus af met alles wat ná de zonde dreigt (klooster) en stortte zich opnieuw in de ar-men van de inmiddels jongen geworden jongeling. De aan-kleding — of liever de uitkle-ding — van de wagenspelers was voor Claus geen probleem.

„Een kunstenaar”, zegt hij, „moet alle mogelijke middelen kunnen gebruiken om zijn ge-dachten te verbeelden.”

Hugo Claus is zo nu en dan echt een beetje opgewonden. Het feit, dat zijn literaire werk in België bijna onbekend bleef, grieft hem niet (meer). Maar hij kan niet goed zetten, dat men aan zijn eerlijke bedoel-ingen twijfelt. Ook al, omdat dit voor hem onmiddellijk verve-lende gevolgen heeft gehad. Hij zou vandaag met fotograaf Ed van der Elskan een reis van een maand naar Kongo be-ginnen voor een reportage in Avenue.

Visum ingetrokken

Toen de uitspraak van de Bruggense rechter bekend was geworden, kreeg hij een tele-foontje van het Kongolese con-sulaat, dat zijn visum was inge-trokken. „Men had”, zei een cultureel attaché, „ook in Kongo geen behoefte aan men-sen die naakte mannen laten rondlopen.”

Een teleurstelling, die Claus' vrouw bovendien te verwerken krijgt, is dat haar hoop ooit eens een kind te adopteren, nu wel vervlogen lijkt. Iemand met een strafregister kan on-mogelijk een goede vader zijn, zegt de wet.

„als de Nederlandse Comedie het stuk wil opvoeren, zou ik ze misschien wel aankleden als het moest” — speelden een op-merkelijke rol in „Massche-ren”, door de gevonniste Belg speciaal geschreven voor een experimentele kunstweek, in december in Knokke gehouden.

In „Masscheren” geeft Claus gestalte aan een hem reeds lang onrustig makend gevoel van onbehagen, dat in de noordelij-ke Nederlanden al aardig over-wonnen begint te raken. Onbe-hagen, veroorzaakt door be-

In zijn uiterst gemakkelijke stoel bij de open haard, die niet brandt, begint Claus, dichter, schrijver, regisseur, een beetje te mopperen. Hij zegt: „Die Neanderthalers van Vlaanderen maken me razend. Ze denken alleen aan hun eigen, kleine wereldje en aan bezit, de rente daarvan en alles wat daarbij hoort.

Ze maken me zo razend, dat ik na mijn razernij weer een grote vertederende voor hen voel. Eigenlijk moet je zuinig op die mensen zijn. Wat had ik dan met die drie mannan moe-

OP DE REGTSZAAK BLEVEN ZIJN VRIENDEN WEG

ten doen? Ze jaeger ondergoed aangeven? Dat zou obsceen ge-weest zijn.”

Geen heiligschennis

Een doornkroon in Hugo Claus' oog is, dat de procureur des konings hem geen heilig-schennis ten laste heeft gelegd. „Dan was mijn zaak direct voor een Hof van Assisen gekomen — met jury — en dan zouden we met getuigen deskundigen hebben kunnen praten. Nu schuift de procureur me ba-naalweg schennis der openbare eerbaarheid in de schoenen.

Maar Hugo Claus heeft al ho-ger beroep laten aantekenen. Hij gaat zijn zaak uitvechten tot eventueel in „Straatsburg” waar de rechten van de mens in laatste instantie aan hun trekken behoren te komen. „Ik zal nooit genoeg nemen met een onvoorwaardelijke straf”, zegt hij

Cultus van de dood

Hij blijft nu mopperen. „Op onze kleuterscholen”, zegt hij, „worden nog de vreselijkste z.g. godsdienstige verhalen ver-teld. Thomas komt zo nu en dan met iets thuis, waar ik he-lemaal koud van word. Op de televisie en in de bioscoop wordt elke dag de cultuur van de dood gevierd.

Je ziet mensen op de ver-schrikkelijkste manieren ster-ven op het scherm. Maar als ouders zich hier in de buurt in minder geklede staat aan hun eigen kinderen vertonen, ple-gegen ze zowat ontucht. Als schrijver kom je er in deze si-tuatie niet meer met prachtige natuurlyriekjes.”

Vlaanderen is al lang donker als Hugo Claus dit zegt. Zijn vertederende Neanderthalers slapen de slaap der rechtvaar-digen.